Piac a képernyőn

A Szeged környéki jegyzők konzultációs fórumán érdeklődött a csengelei jegyző: vajon miért nem működik a balástyai piaci információs rendszer? Hiába hívja, onnan ugyan semmiféle tájékoztatást nem kap. Balástyát senki sem képviselte az összejövetelen, a jelenlevők is adósak maradtak a válasszal.

A feleletre viszont valószínű nemcsak Csengelén kíváncsiak. Érdemes lesz tehát utánanézni a dolognak. Balástyán kezdtem a kérdezősködést. *Rácz Ferenc polgármester* szomorú hírrel szolgált:

— Villámcsapás érte a rendszerünket, ezért nem működik. Alig pár nappal azután, hogy tavaly októberben üzembe helyezték, történt a baj, jóllehet mindenféle biztonságtechnikai mérést elvégeztettünk és villámvédelemről is gondoskodtunk. *Hiába* kértük és *rendeltük meg a javítást*, a szerelők azóta sem érkeztek meg...

Imre Gábornét, a megyei önkormányzat termelési és ellátási felügyelőségének csoportvezetőjét hívom ezután.

— A balástyai rendszert *hamarosan megjavítják*, az érdeklődők viszont addig is tájékozódhatnak, hiszen *Kisteleken, Rúzsán, a röszkei Kossuth téesz szegedi kft.-jénél* (a Szilágyi utcában található!), valamint a *szentesi* és a *szegedi önkormányzatnál* működik ez a szolgáltatás.

— *Mire jó ez a rendszer? Talán sokan nem is ismerik, így eszükbe sem juthat, hogy igénybe vegyék. Ezért nem lenne felesleges, ha bemutatná.*

— A Földművelésügyi és az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium *kísérleti jelleggel* hozta létre, és működteti ezt az országos informatikai hálózatot, amely, ahogyan a nevéből is kitűnik, *a jobb piaci tevékenység elérése érdekében* jött létre. Jelenleg 220 önkormányzatnál dolgoznak a rendszer számítógépei, illetve tudomásom van arról, hogy 20 Hangya szövetkezet is bekapcsolódott ebbe a munkába. Nagyobb beruházást nem igényelt a rendszer kiépítése, hiszen csupán telefonra és számítógépre volt szükség ahhoz, hogy ahol vállalták a kezelését, ott helyet kaphasson. A rendszer segítségével *négy vidéki és négy nagy budapesti piac napi árufelhozataláról értesülhetnek a termelők.* A számítógép képernyőjén megjelenik: *mennyi gyümölcs- és zöldségféle van a piacon, és hogyan kelnek a portékák.* Vagyis: mennyi a minimum, maximum és az átlagár. Egyelőre ezek az információk hívhatóak le a rendszeren keresztül, *de rövidesen az oda-vissza tájékoztatásra is mód lesz.* Készül ugyanis egy új program, amely már a kereslet-kínálatra épül, tehát az *árufelajánlást összeveti az igényekkel.* A fejlesztés egyben azt is jelenti, hogy a jövőben nemcsak a gyümölcs- és zöldségfélékről informálódhatnak az érdeklődők, hanem felvilágosítást kaphatnak például az *építési anyagok* országos piaci helyzetéről is.

Ez a jövő. A rendszer azonban, ha még nem is tökéletesen — hiszen a kölcsönös információáramlást nélkülözi —, de működik. Két órán belül sok mindenre képes „válaszolni". Próbálják ki.

Gombos Erzsébet

Ki álmodik az őszibarackfákról?

Fontos is e földből vétetett. S úgy megszerette a tanyai világot, a homokhoz kötődő emberek küzdelmeit, hogy festeni kezdte a látottakat, és vászonra álmodta az őszibarackfákat. Legkedvesebb és talán legsikerültebb képeiről ezek az ezerarcú fák üzennek, hogy lám-lám mégis érdemes, a sivó, posza homokon, a kéthárom aranykoronás rossz földeken is virágozhat az élet, ha hagyják, s értő kezek gondozzák. Ez volt Fontos Sándor életének legnagyobb felismerése, hogy a homoki világban bajlódó, nagyküzdelmű emberek munkáját a természet csodájával és festészetbe való átörökítésével tiszteli meg.

Mennyi kép szerzett nekünk örömet. S korosodván a mester, amikor már megkapta az obsitot, a hajdani tanyai iskolákat szegedi művészlakásra cserélte fel, de álmaiban és művészetében soha sem tudott elszakadni a mennyasszonyruhájú őszibarackfától. Ismét és ismét visszatért hozzájuk, pedig festett ő mást is; portrékat, halászokat, nagy, erős lábú parasztokat, de legszívesebben és legművészibben Homokország arannyal felérő barackosait. Hogyan tudott 71 évesen is hűséges maradni hozzájuk? Talán bennük érezte meg leginkább a saját sorsát? A nagy szegénységből mégis gyökeret ereszteni és szolgálni tudó embert?

Sándor, Sándor, hajlott hátad nem tűnik már fel többé a szegedi platánok alatt. A képeid viszont itt vannak velünk. Íróasztalom fölött, egy kucsmás parasztfiú és egy fejkendős parasztlány, mögöttük szegényes léckerítés. Boldinek és Annának neveztük el őket közösen a műtermedben, úgy mint első regényem főszereplőit. Hová tűnt már az az idő? Ki emlékezik a megszépítetlen múltra, arra a tanítóképzős sihederre, aki elindult az átokházi, kemény világba, tanyai tanítónak, hogy örök életében az is maradhasson! Számon tartja-e valaki, hány embert neveltél, hányat tanítottál meg a betűvetésre, s hány megélt és megszenvedett élményedből rakhattad össze a magad kis csodáit? És az életed? Emlékeznek-e majd arra volt tanítványaid, hogy Szegeden születtél, s az újszegedi tanítóképző után mindjárt a háború következett, majd a Dobó-erdőháti iskola tanítója lehettél? Ez a szegény, átokkal, babonával vert vidék fogott meg először, ebből a szorításból nem szabadulhattál többé. Innen eredeztethető a művészeted.

1950 telén a pusztaszeri árpádhalmi iskolához helyeztek. Közben beiratkoztál a főiskolára, 5 esztendő múlva kitüntetéssel vehetted át a diplomát. Majd ezután következett Üllésen a galambosi iskola. Az a 13 év, amelyben már nemcsak tanítottál, hanem mint művész festetted környezetedet. A falu körülvett szeretetével, te sem maradtál hálátlan, mert egy múzeumra való gyűjteményt ajándékoztál az ottlakóknak, ahol néhány héttel ezelőtt kiállításod is nyílt. Minek most felsorolni a művészet állomásait? Még a '80-as években is a megújulást kerested, a bibliai témákat, a görög—római mitológia világát.

Valahányszor eszembe jutsz, a dűlőutak, az akácosok, a homoki szántások is eszembe jutnak. A hamisítatlan természetet szeretem a képeidben, festményeidben. Sándor, Sándor, te, aki annyira szeretted a homoki világot, miért most, miért éppen ebben a kemény télben intettél végleg búcsút, amikor olyan csupaszak az őszibarackfák, s még ki tudja, mennyit késik a tavasz? Mondd meg nekem valahogyan, üzenj valahogyan, ha másképpen nem, képeiddel, vajon ki álmodik ezentúl az őszibarackfákról?

Sz. Lukács Imre

Sokan jól tudják, hogy az őszibarack-telepítések leginkább a Duna—Tisza közi homokhátságon és Buda környékén díszlenek. Nemcsak az íze, húsa csodálatos ennek a messzivilágból meghonosodott gyümölcsnek, hanem egész léte, a virágzása különösen. Amikor először láttam virágzó őszibarackfákat, azt a rengeteg fehérrózsaszínű szirmot, megéreztem, hogy soha többé nem tudok szabadulni ettől a látványtól. Talán ez a ragaszkodás vezetett el egykoron az üllési határ galambosi iskolájához, ahol Fontos Sándor tanította a környező tanyavilág nebulóit a legfontosabbakra: a táj és a szülőföld szeretetére.

Somogyi Károlyné felvétele

Balástyai útmutató

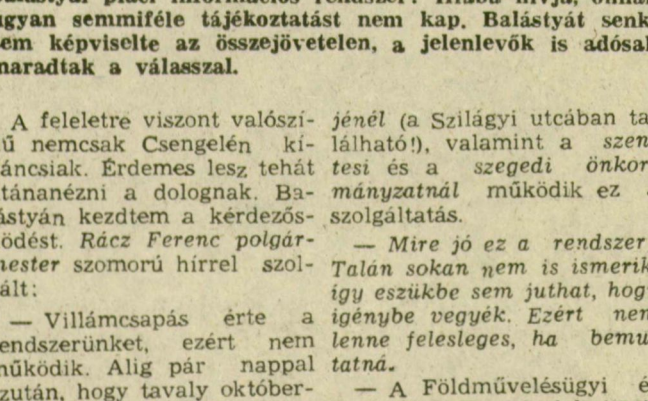

Gyenes Kálmán felvétele

Ha valaki befordul az Alkotmány Tsz majorjába vezető útra — ahogy Balástyán mondják: előbbutóbb a Tákolmány téeszbe ér. Ha csak nem követi a táblai útmutatást, mert — képünk tanúsága szerint — kötelező haladás az egyenes, miközben a kövesút jobbra kanyarodik. Ember legyen a talpán, ki ezek után tudja: melyik az igazi út, amelyiken haladnia kellene tovább. Persze, mindez csupán az idegennek okozhat fejtörést, mivel az arravalók pontosan tudják: amelyik út kemény és kanyarodik, az visz a Zöldmező majorba, oda már nem nagyon kívánkoznak, s azt már nem is híreli a tábla.

Amelyik egyenes és a homoktengerbe kígyózik, az a Népek útja, ahová az eltérített közúti jelzőtábla mutat, most még szabálytalanul, s kicsit a jövőt is jelöli, mert jelképesen mindnyájunknak rá kell lépnünk a régi — a kisgazdák — útjára, ha akarjuk, ha nem. Az Alkotmányból alakított újsütetű Tákolmány szövetkezésnek egyetlen útja marad, ha a maguk gazdái lesznek és sorsukat a Magyar Köztársaság Alkotmánya szerint kovácsolhatják, előírások, irodákban agyalt útmutatások nélkül. Az utak, amelyek Forráskút és Balástya között kínálkoztak a Gyenes—Majoros párosnak, biztos, hogy a magyar valóságba visznek bennünket, mégis azt ajánlhatjuk a felsőbb politika berkeibe járatos embereknek: vissza már ne nagyon lépjenek, ha egyszer nekiindultak a tulajdonlás ügyei intézésének. A mi kis képes útmutatásunk is erre tekintettel készült; ősi bölcseletet kölcsönözve: járt utat járatlanért ne hagyi el.

Majoros

Lőtéri egyezség

Megszületett a megegyezés a hódmezővásárhelyi Bercsényi katonai dandár és Dóc község önkormányzata között a falu határában levő honvédségi gyakorlólőtér ügyében. Mint ismeretes, Belovai Pál polgármester januárban a lőtér megszüntetése céljából, beadványt fordult a Honvédelmi Minisztériumhoz, s ennek nyomán miniszteriumi kivizsgáló bizottság érkezett a helyszínre. A lőtér megmarad, de a havi lőgyakorlati napok lehetséges számát 15-ről 8-10-re csökkentik, nem hajtanak végre robbantásokat, és az éjszakai lövészetek alkalmait is csökkentik.

S. P. S.

Aerocaritas alapítvány Sándorfalván

Adnak az egészségükre

Kevesebből többet. Ez az ellentmondásosnak tűnő feltétel-elvárás kettősség jellemzi az egészségügyi és szociális ellátást. A vágtató infláció, a társadalombiztosítás adósságai éppen akkor kevesbítik drasztikusan a forintokat, amikor az ellátásra szorulók száma és igénye rohamosan növekedik. Mit tehetnek például egy községben ennek a felemás helyzetnek a feloldására? Erről beszélgettünk a minap Sándorfalva vezető körzeti orvosával, dr. Nagymihály Sándorral és a polgármesterrel, Kónya Józseffel.

— *Az önkormányzat* — az oktatáshoz hasonlóan — *elsődleges feladatának tartja az egészségügyi alapellátás biztosítását* — mondotta a polgármester. — Noha a társadalombiztosítás még nem biztosította idénre az úgynevezett automatizmushoz szükséges pénzeket, a bérfejlesztésre esedékes 20 százalékot sem, a dologi kiadásokra járó 10 százalékot sem. A tb-körbe tartozó kiadások '91-ben enélkül is 5,2 millió forintot tesznek ki. Az orvosi rendelők és a védőnői szolgálat rezsiköltségére kell több mint 450 ezer forint. A laborok, műszerek működtetésére, fejlesztésére pedig a következő öt évben legalább 10 millió. Központi támogatás híján, *saját erőből előteremtve, fokozatosan fejlesztünk,* az itt dolgozó orvosok javaslatai alapján. Idén például *az egészségházban lesz átalakítás.*

A főorvos tájékoztatása szerint:

— A fizikoterápiás eljárásokat tudjuk majd az átépítés után kedvezőbb körülmények között végezni, az alkoholelvonó laboratóriumunk is jobb feltételekkel működhet, s végső soron, az új részleg kialakítása a korábbi szolgálati lakásból *az egész egészségház zsúfoltságát csökkenti.*

— S ez — mint Kónya József közbevetette — fontos, mert javíthatja a betegek hangulatát, de az egész községét is.

Kisbabától nagymamáig

— *Egyre több a gond a családokban.* Ezt a körzeti orvosok — úgy is, mint a betegeik bizalmasai, a családok orvosai — érzékelik. Többen szorulnak közgyógyellátásra, szociális étkeztetésre — sorolja dr. Nagymihály Sándor, majd töprengve megjegyzi —: Nálunk nem jelent sem újdonságot, sem pluszmunkát az új koncepció, a családorvoslás megvalósítása. *Sándorfalván szabad orvosválasztás van, a kisbabától a nagymamáig az egész családot ismeri, kezeli az orvos.* S mert mindenkit jól ismer, reá lehet bízni azt is, hogy maga itélje meg, döntse el, ki meddig szorul táppénzre.

Egy — tízezerért

— Közbeeső, ideiglenes megálló a rendelőintézet is. A gyógyulásra váró *beteget nem megoldás ide-oda küldözgetni.* Inkább elvégzünk itt, helyben minden vizsgálatot, ami sürgős és alapvető, a kislaborvizsgálatokkal már tudunk iránydiagnózist, alapkezelést adni. Igaz, az emelkedő vegyszer-, kötszer-, gyógyszerárak mellett egyre költségesebben. S nem lehet minden vizsgálat végzésére berendezkedni a körzetben. Jó és kell a központi diagnosztikai, fekvőbeteg-ellátó és -gyógyító intézeti háttér. Két lábon állást, biztonságot jelent például nekem, a körzeti orvosnak a kapcsolat a kórházi ambulanciával. Ugyanakkor nincs meg a szükséges gyógyintézeti háttér, mert az integráció nem működik. Van viszont egy körzeti orvosnak négy vagy több főnöke — és rengeteg kötöttsége. Hogy csak egyet említsek: a gyógyszerrendelés alaposan összebonyolított előírásait.

— És a *nonstop készenlét?*

Nagymihály doktor derűsen válaszol:

— Ez így van jól, megszoktuk. És fogadjuk még azokat a betegeket is, akik a mi falunk határán élő, szatymazi körzeti illetőségűek. A sándorfalvi orvosok *közel tízezer ember egészségéért* tevékenykednek.

Úgy például, hogy ha a két körzeti orvos közül az egyik szabadságon van, egy felelős a tízezerért. S úgy, hogy továbbképzéseken a saját költségükön és egymás helyettesítésével kisegítve tudnak részt venni. *Az újra, a modernre, a betegeik biztonságát szolgálóra mégis nyitottak.*

Mentőhelikopter, rohamkocsi

Amikor a közelmúltban a főorvost megkereste az Aerocaritas egy ajánlattal, azonnal pozitívan reagált, s az ügyet pártolóan, rögtön megkereste az önkormányzat vezetőjét.

— *A javaslat úgy szól, alakítsák meg Sándorfalván az Aerocaritas helyi szervezetét.* Hogyan szolgálná ez a község lakóinak érdekeit?

Kónya József szerint úgy, hogy:

— Ha a szervezet létrejön, *a falu igénybe veheti az Aerocaritas szegedi körzeti helikopteres mentőszolgálatát, illetve egy mentő rohamkocsit,* ami bármikor az itteni orvosok rendelkezésére áll, és elemi károk esetén is szolgálja az életmentést. Tíz fő — egészségügyiekkel az élen — már vállalta is, hogy évi ezer forintos tagdíjjal belép az *Aerocaritas 1000 Alapítványba.* Ami nyitott, a község lakói közül bárki csatlakozhat hozzá, legkevesebb 100 forintos összeggel. Magukra, a saját egészségükre, biztonságukra adnak, akik adnak.

Szabó Magdolna

Zsombó könyve

Falumonográfia készül Zsombón. A község történeti, néprajzi értékeit, jellemzőit szeretnék benne összefoglalni. A művelődési ház szervezésében, dolgozóinak aktív közreműködésével már megkezdődött az a gyűjtőmunka, ami a majdani Monori Gyula Zsolt szerkesztette kötetet alapozza meg.

A községről a könyvben szeretnének minél teljesebb és színesebb képet adni. A település történetére, tájneveire, a lakósok családneveire, munkaszervezetére, életmódjára, hagyományaira vonatkozó minden, írásos vagy tárgyi dokumentumot megpróbálnak felkutatni, s természetesen számítanak a zsombóiak emlékezetére is. Adatközlőket várnak, keresnek, akiknek emléke van a múltról, a népéletről, a gazdálkodásról, az építkezési jellemzőkről, a régi, népi határnevekről, a családok szokásairól, a faluközösség megmozdulásairól.

A forrásanyag rendszerezéséhez pedig szívesen vennék a szegedi néprajzkutatók, történészek, muzeológusok, gazdaságföldrajzos szakemberek segítségét. Továbbá azt, ha a vállalkozást, a község könyvének elkészültét anyagilag is minél többen támogatnák.

Sz. M.